

Sygn. akt I ACa 1749/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Roman Dzięczek (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Markiewicz

SA Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska

Protokolant: sekr. sądowy Sławomir Mzyk

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Komisji Organizacyjnej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. w składzie: J. L., U. C., J. S. (1), A. M., G. Z. i Z. G.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.

o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 19 lipca 2017 r., sygn. akt XXIV C 749/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie drugim w ten sposób, że odstępuje od obciążenia powódki kosztami postępowania;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. odstępuje od obciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska Roman Dzięczek Dorota Markiewicz

Sygn. akt I ACa 1749/17

UZASADNIENIE

Pozwem z 26 lipca 2016 roku, skierowanym przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., Komisja Organizacyjna Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. w składzie: J. L., U. C., J. S. (1), A. M., G. Z. i Z. G., wniosła o: orzeczenie podziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. poprzez wydzielenie z jej zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej (...), obejmującej członków zamieszkujących lub dysponujących prawami do lokali znajdujących się w budynkach położonych w W.: przy ul. (...), przy ul. (...) oraz przy Al. (...); przyznanie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w ramach podziału prawa użytkowania wieczystego i prawa własności nieruchomości aktualnie przysługujących Spółdzielni Mieszkaniowej (...) wymienionych w planie podziału z 16 maja 2016 roku, przyznanie nowopowstającej Spółdzielni części funduszy

Spółdzielni Mieszkaniowej (...), części środków pieniężnych i ruchomości – zgodnie z planem podziału z 16 maja 2016 roku oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania.

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że część członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. 10 marca 2016 roku podjęła uchwałę zawierającą żądanie, skierowane do zarządu pozwanej spółdzielni, o zwołanie walnego zgromadzenia członków spółdzielni w celu podjęcia uchwały o jej podziale. Jednocześnie powołano komisję organizacyjną mającej powstać na skutek podziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...), w skład której weszli: J. S. (1), U. C., J. L., A. M., M. T., G. Z. i Z. G.. M. T. wkrótce po jej powołaniu zrezygnowała z udziału w dalszych pracach Komisji. Podczas walnego zgromadzenia 15 czerwca 2016 roku podjęto uchwałę odmawiającą podziału spółdzielni. Na skutek podziału w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) pozostałoby 56,86% członków spółdzielni istniejącej w dotychczasowym kształcie, zaś do nowo powstałej spółdzielni należałoby 43,14% członków i w takiej proporcji, według strony powodowej, powinien nastąpić podział majątku pozwanej spółdzielni (k. 2-7 – pozew).

W piśmie z 6 grudnia 2016 roku strona powodowa sprecyzowała, że żąda orzeczenia podziału spółdzielni ze skutkiem na 31 grudnia 2015 roku (k. 270-275 – pismo).

W odpowiedzi na pozew pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w W. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana podniosła, że na podstawie załączonych do pozwu dokumentów nie można stwierdzić, aby uchwała z 10 marca 2016 roku zawierająca żądanie podziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) została podjęta większością głosów wymaganą przez art. 108b prawa spółdzielczego. Pozwana wskazywała także na fakt, że przed datą walnego zgromadzenia zaplanowanego na 15 czerwca 2016 roku, członkowie spółdzielni, którzy podpisali uchwałę z 10 marca 2016 roku, cofali swe głosy, tłumacząc, że zostali wprowadzeni w błąd przez komitet organizacyjny, a w rzeczywistości nie popierali inicjatywy podziału. Według pozwanej w procedurze zainicjowanej przez komitet organizacyjny wystąpiły inne nieprawidłowości, np. uchwała z 10 marca 2016 roku wraz z listą popierających ją członków została przez prezesa pozwanej spółdzielni zwrócona komitetowi, zatem nie mogła być przedmiotem głosowania walnego zgromadzenia 15 czerwca 2016 roku. Ponadto projekt uchwały podziałowej wyłożony w materiałach na walne zgromadzenie zawierał liczne braki. Pozwana podniosła, że brak było również dokumentów niezbędnych dla przeprowadzenia podziału spółdzielni: zatwierdzonego sprawozdania finansowego Spółdzielni Mieszkaniowej (...) za rok 2015 oraz stosownego planu podziału, przy czym spółdzielnia nie posiada zatwierdzonego sprawozdania finansowego (k. 74-87 – odpowiedź na pozew).

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 19 lipca 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo oraz zasądził od Komisji Organizacyjnej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. w składzie: J. L., U. C., J. S. (1), A. M., G. Z. i Z. G. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. kwotę 14.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Uchwałą nr (...) z 10 marca 2016 roku członkowie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) zamieszkujący lub dysponujący prawami do lokali znajdujących się w budynkach położonych przy: ul. (...), przy ul. (...) oraz Al. (...) wystąpili do zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z żądaniem zwołania walnego zgromadzenia spółdzielni w celu podjęcia uchwały o jej podziale przez wydzielenie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) (k. 8-9 – uchwała z 10 marca 2016 r., k. 10-32 – listy głosujących).

Łączna liczba członków spółdzielni, zamieszkujących lub dysponujących prawami do lokali znajdujących się w wyżej wskazanych budynkach, wynosiła 405 osób (niesporne, k. 302-305 – pismo pozwanej). Za podjęciem uchwały głosowała większość z nich: z budynku położonego przy ul. (...) – 44 osoby (spośród 62 członków), z budynku przy ul. (...) – 28 osób (spośród 39 członków), z budynku przy ul. (...) – 38 osób (spośród 64 członków), z budynku przy ul. (...) – 32 osoby (spośród 58 członków), z budynku ul. (...) – 37 osób (spośród 59 członków), z budynku przy ul. (...) –

46 osób (spośród 66 członków), z budynku przy Al. (...) – 17 osób (spośród 17 członków), z budynku przy Al. (...) – 31 osób (spośród 40 członków), łącznie 273 osoby (k. 10-32 – lista członków popierających podział spółdzielni). Głosy członków spółdzielni opatrzone datą późniejszą niż 17 marca 2016 roku nie były brane pod uwagę.

Uchwałą z 10 marca 2016 roku powołano również Komisję Organizacyjną Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w składzie: J. S. (1), U. C., J. L., A. M., M. T., G. Z. i Z. G., przy czym M. T. zrezygnowała z udziału w dalszych działaniach Komisji Organizacyjnej (niesporne).

Komisja Organizacyjna przedłożyła uchwałę z 10 marca 2016 roku zarządowi pozwanej spółdzielni 17 marca 2016 roku, na skutek czego zarząd zwołał walne zgromadzenie członków na 15 czerwca 2016 roku. Zarząd spółdzielni przygotował projekt uchwały o podziale spółdzielni oraz plan podziału spółdzielni (k. 36-37 – kopia projektu uchwały o podziale spółdzielni, k. 38-58 – kopia planu podziału, k. 147 – informacja dla członków, k. 148 – zawiadomienie).

Oryginał uchwały z 10 marca 2016 roku wraz z listą członków spółdzielni popierających jej podział został przez zarząd pozwanej spółdzielni zwrócony Komisji Organizacyjnej do rąk J. S. (1) po sporządzeniu notarialnie poświadczonego odpisu tego dokumentu. Czynności te miały na celu ochronę danych osobowych osób, które poparły uchwałę, ponieważ przeciwnicy podziału namawiali je, by wycofały swe poparcie (zeznania W. D. – protokół elektroniczny z rozprawy z 22 lutego 2017 roku, k. 208 – oświadczenie prezesa A. K.).

Walne zgromadzenie członków spółdzielni 15 czerwca 2016 roku nie podjęło uchwały o dokonaniu podziału spółdzielni i nie zatwierdziło sprawozdania z działalności zarządu spółdzielni za 2015 rok (k. 210-248 – protokół walnego zgromadzenia).

Niektórzy członkowie spółdzielni, którzy głosowali za jej podziałem i złożyli podpisy pod uchwałą z 10 marca 2016 roku, próbowali zmienić zdanie i wycofać swe poparcie dla podziału. W związku z tym złożyli oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu (k. 128-136, 138-142, 330, 332 – oświadczenia) lub oświadczenia o cofnięciu swoich podpisów (k. 137, 143, 282, 335-337 – oświadczenia).

Komenda Rejonowa Policji W. prowadzi dochodzenie w sprawie podrobienia podpisów członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. pod uchwałą z 10 marca 2016 roku w związku z zarzutami niektórych członków spółdzielni pod adresem Komitetu Organizacyjnego (k. 265 – zawiadomienie o wszczęciu dochodzenia).

Powyższy stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, które uznał za wiarygodne albowiem ich treść i autentyczność nie wzbudzała jego wątpliwości.

Sąd ten przeprowadził także dowód z zeznań świadków A. K. (2) (k. 289-291), W. D. (k. 363-365) i E. R. (k. 365-367).

Sąd dał wiarę zeznaniom tych świadków ponieważ były spójne i logiczne, choć każdy ze świadków jako osoba popierająca podział spółdzielni, przedstawił subiektywny obraz przebiegu procedury podziału. Niemniej ich zeznania były zgodne co do zasadniczych dla sprawy faktów, nie zawierały sprzeczności i tworzyły spójny opis wydarzeń.

Sąd przesłuchał w charakterze stron członka Komisji Organizacyjnej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) J. S. (1) oraz Prezesa Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) J. P.. Ich zeznania co do zasadniczych dla sprawy okoliczności były spójne, różniły się przede wszystkim oceną działań podejmowanych przez drugą stronę. Odnośnie istotnych dla sprawy faktów, to zeznania stron korespondowały z materiałem zgromadzonym w sprawie i z tych względów Sąd dał im wiarę.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Komitet Organizacyjny w składzie wskazanym w pozwie domagał się orzeczenia o podziale pozwanej Spółdzielni. Roszczenie zatem podlegało ocenie w świetle przepisów Działu XI ustawy z 16 września 1982 roku prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2016 roku, poz. 21 ze zm.), zatytułowanego „Podział spółdzielni” (art. 108-112).

Zgodnie z § 1 art. 108b prawa spółdzielczego, członkowie spółdzielni, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia, mogą przyjąć uchwałę większością głosów tych członków, o podziale w spółdzielni w ten sposób, że z tej jednostki organizacyjnej albo części majątku zostanie utworzona nowa spółdzielnia.

W takim przypadku, zgodnie z § 2 art. 108b prawa spółdzielczego, zarząd dotychczasowej spółdzielni jest zobowiązany niezwłocznie, jednak nie dłużej niż w ciągu 60 dni, przygotować dokumenty niezbędne do dokonania podziału oraz udostępnić je członkom żądającym podziału.

Walne zgromadzenie dotychczasowej spółdzielni nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia zarządowi spółdzielni żądania zwołania walnego zgromadzenia w celu podjęcia uchwały o podziale spółdzielni podejmuje uchwałę o podziale lub odmawiającą podziału. Uchwała odmawiająca podziału spółdzielni może być podjęta tylko ze względu na ważne interesy gospodarcze dotychczasowej spółdzielni lub istotne interesy jej członków (§ 3 art. 108b prawa spółdzielczego).

W razie niepodjęcia w ustawowym terminie przez walne zgromadzenie dotychczasowej spółdzielni uchwały o podziale spółdzielni, lub w razie podjęcia uchwały odmawiającej podziału, reprezentanci członków, którzy podjęli uchwałę, o której mowa w § 1, mogą w terminie sześciu tygodni od dnia odbycia walnego zgromadzenia, wystąpić do sądu o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia (§ 4 art. 108b prawa spółdzielczego).

Orzeczenie sądu zastępujące uchwałę o podziale spółdzielni powinno zawierać wszystkie elementy, które w myśl § 2 art. 108 prawa spółdzielczego ma zawierać uchwała o podziale spółdzielni, a mianowicie:

- 1) oznaczenie dotychczasowej spółdzielni i spółdzielni powstającej w wyniku podziału;
- 2) listę członków lub określenie grup członków przechodzących do powstającej spółdzielni;
- 3) zatwierdzenie sprawozdania finansowego spółdzielni i planu podziału składników majątkowych oraz praw i zobowiązań;
- 4) datę podziału spółdzielni.

Rozstrzygając o żądaniu pozwu Sąd Okręgowy badał w pierwszej kolejności czy dochowano wymogów procedury podziałowej, uregulowanej w art. 108b prawa spółdzielczego.

Odnosząc się do kwestii podjęcia uchwały o podziale spółdzielni, o której mowa w art. 108b § 1 prawa spółdzielczego, Sąd pierwszej instancji uznał, że uchwała z 10 marca 2016 roku, inicjująca proces podziału spółdzielni, została podjęta większością głosów członków spółdzielni zamieszkałych w zasobach, które miałyby utworzyć nową spółdzielnię. Osobami uprawnionymi do podjęcia uchwały byli członkowie Spółdzielni Mieszkaniowej (...), którzy w ramach podziału mieli zostać członkami nowej spółdzielni, a więc mieszkający lub dysponujący prawem do lokalu w budynkach: przy ul. (...), przy ul (...) oraz przy Al. (...). Z 405 członków uprawnionych do głosowania za dokonaniem podziału opowiedziało się 273 osoby. Sąd nie brał pod uwagę głosów oddanych po 17 marca 2016 roku, z uwagi na to, że tego dnia uchwała została przedłożona zarządowi pozwanej Spółdzielni w celu podjęcia dalszych kroków w procesie podziału. Tym samym na wskazany dzień należało ustalać jej istnienie, od którego zależało przejście do kolejnego etapu procedury podziału. Sąd nie badał liczby głosów członków spółdzielni z budynków nieobjętych mającym nastąpić wydzieleniem, ponieważ w myśl art. 108b § 1 nie byli oni legitymowani do podjęcia przedmiotowej uchwały.

Strona pozwana w toku procesu podnosiła, że znacząca liczba osób, które oddały głos za podziałem spółdzielni, wycofała swe poparcie dla podziału. Część z nich powołała się na pozostawanie w błędzie i uchyliła od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci oddania głosu za uchwałę.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, osoba, która składa oświadczenie woli, takie jak oddanie głosu za podjęciem uchwały, nie może od chwili, kiedy oświadczenie to wywołało skutek prawny (stało się elementem czynności prawnej), w tym przypadku uchwały, tak po prostu wycofać go. Prowadziłoby to bowiem do destabilizacji stosunków prawnych. Oświadczenia członków pozwanej, którzy po oddaniu głosu za uchwałą o podziale spółdzielni i zebraniu większości, czyli podjęciu uchwały, zmienili zdanie w kwestii podziału i oświadczyli, że cofają swojej głosu – były nieskuteczne. Od chwili podjęcia wspomnianej uchwały osoby za nią głosujące przestały być dysponentami swych oświadczeń woli, tak jak każda osoba, której oświadczenie woli stało się elementem dokonanej czynności prawnej.

Jeśli chodzi o członków pozwanej, którzy powołali się na działanie pod wpływem błędu, to dla skuteczności ich oświadczeń o uchyleniu się koniecznym byłoby wykazanie, że dana osoba głosując działała pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej, który to błąd był istotny (art. 84 k.c.). Okoliczności sprawy nie dawały podstaw do przyjęcia, że głosujący za podjęciem uchwały działali pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. Niektórzy po prostu zmienili zdanie w sprawie podziału, inni po upływie pewnego czasu odmiennie ocenili przesłanki swojej decyzji i uznali, że nie warto dokonywać podziału. Takie przypadki nie podpadają jednak pod regulację art. 84 k.c., który dla skuteczności uchylenia się od skutków złożonego oświadczenia woli wymaga pozostawania w mylnym przeświadczeniu o rodzaju dokonywanej czynności prawnej, czy jej przedmiocie, co nie miało miejsca w sprawie. Głosujący wiedzieli, w jakiej sprawie oddają głos, a fakt, że po przemyśleniu zmienili motywów swej decyzji nie oznacza, że działali pod wpływem błędu. Próby uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli o oddaniu głosu za uchwałą o podziale należało więc uznać za nieskuteczne prawnie.

Podsumowując, Sąd stwierdził, że wszystkie głosy oddane za podziałem spółdzielni, z wyjątkiem głosów oddanych z oznaczeniem, że uczyniono to po 16 marca 2016 roku, były skuteczne.

Sąd nie uwzględnił również zarzutu podrobienia niektórych podpisów pod uchwałą o podziale spółdzielni, z uwagi na brak dowodów, że do takiego podrobienia doszło, a tym bardziej w skali, która mogła mieć wpływ na istnienie i ważność uchwały. Sam fakt prowadzenia w tej sprawie dochodzenia przez właściwą jednostkę policji nie jest dowodem prawdziwości zarzutów o podrobieniu podpisów.

Sąd uznał także, że pozew o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałą o podziale został złożony w terminie przewidzianym w art. 108b § 4 prawa spółdzielczego. Walne zgromadzenie członków pozwanej spółdzielni 15 czerwca 2016 roku nie podjęło uchwały o podziale. Przeciwno takiej uchwale zagłosowała większość jego uczestników. Pozew z żądaniem orzeczenia podziału został wniesiony 26 lipca 2016 roku (k. 62 – data stempla pocztowego na kopercie), a więc przed upływem 6-tygodniowego terminu od dnia odbycia walnego zgromadzenia, na którym nie podjęto uchwały o podziale.

W ocenie Sądu Okręgowego nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczność, podnoszona przez pozwaną, że dokument uchwały z 10 marca 2016 roku został przez zarząd pozwanej Spółdzielni zwrócony Komisji Organizacyjnej przed walnym zgromadzeniem zaplanowanym na 15 czerwca 2016 roku. Nie podzielił argumentacji strony pozwanej, według której zwrot oryginału uchwały miał dla procedury podziału spółdzielni takie znaczenie, że uchwałą należało traktować jako nieprzedłożoną zarządowi, na skutek czego zarząd nie miał obowiązku podejmowania dalszych czynności w procesie podziału. W konsekwencji nie byłoby podstaw do podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały z 15 czerwca 2016 roku w przedmiocie odmowy dokonania podziału, ponieważ procedura podziału nie została skutecznie zainicjowana. Argumentację tę uznał za bezzasadną, bowiem zwrot oryginału uchwały z 10 marca 2016 roku Komisji Organizacyjnej miał charakter techniczny. Zarząd spółdzielni nie miał kompetencji do władczego zwrotu uchwały, który kończyłby procedurę podziału i unicestwiał skutek prawny w postaci powstania obowiązku przygotowania dokumentów potrzebnych do podziału i przegłosowania w określonym, prawem terminie przez wszystkich członków sprawy podziału. Takich uprawnień prawo spółdzielcze zarządowi nie przyznaje.

Sąd uznał także, że podnoszone przez stronę pozwaną zarzuty co do prawidłowości procedowania przez zarząd spółdzielni w związku z przygotowaniem walnego zgromadzenia oraz niepodjęciem uchwały z 15 czerwca 2016 roku nie były zasadne i jako marginalne nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Uchybienia w realizacji przez zarząd

czy inne organy spółdzielni obowiązków wymaganych procedurą podziału nie mogą bowiem pozbawić członków prawa do wydzielenia się i utworzenia nowej spółdzielni.

Orzeczenie sądu zastępujące uchwałę walnego zgromadzenia o podziale spółdzielni może zapaść po przedłożeniu przez stronę powodową wszystkich wymaganych w świetle art. 108 § 2 prawa spółdzielczego dla podziału spółdzielni danych oraz dokumentów. Ciężar dowodu – stosownie do art. 6 k.c. – spoczywa w tym zakresie na powodzie, gdyż to powód wywodzi ze wspomnianych okoliczności korzystne dla siebie skutki prawne.

W pozwie oraz precyzujących go pismach wskazano, że podział miał nastąpić przez wydzielenie ze Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. nowej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., którą mieli tworzyć członkowie dotychczasowej spółdzielni zamieszkujący lub dysponujący prawem do lokalu w budynkach przy ul. (...), przy ul. (...) oraz przy Al. (...). Wskazano, że datą podziału miał być 31 grudnia 2015 roku. Zatem elementy niezbędne dla wydania orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni – wskazane w punktach 1, 2 i 4 § 2 art. 108 prawa spółdzielczego – zostały przez stronę powodową wskazane.

Strona powodowa nie dostarczyła natomiast do akt postępowania dokumentów w postaci zatwierdzonego sprawozdania finansowego spółdzielni za 2015 rok oraz planu podziału składników majątkowych oraz praw i zobowiązań, które są niezbędne do orzeczenia podziału, stosownie do punktu 3 § 2 art. 108 prawa spółdzielczego.

Do pozwu załączono jedynie kopię sporządzonego przez zarząd pozwanej Spółdzielni planu podziału z 16 maja 2015 roku, niepoświadczoną za zgodność z oryginałem (k. 38-58). W ocenie Sądu, taki dokument nie mógł stać się podstawą do wydania orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni z uwagi na jego niewystarczającą wiarygodność. Z uwagi na znaczenie planu podziału w procesie podziału Sąd uznał, że w przypadku dokonywania podziału spółdzielni na drodze sądowej konieczne jest przedłożenie oryginału dokumentu w postaci planu podziału sporządzonego przez zarząd spółdzielni lub wytworzenie go w toku postępowania na drodze dopuszczenia dowodu z opinii biegłego (biegłych) odpowiedniej specjalności.

Natomiast zatwierdzone sprawozdanie finansowe spółdzielni za 2015 rok w ogóle nie zostało załączone do akt sprawy. Jak wynika z protokołu walnego zgromadzenia członków pozwanej z 15 czerwca 2016 roku na zgromadzeniu tym nie doszło do zatwierdzenia sprawozdania zarządu za 2015 rok. Pozwana podała, że nie posiada zatwierdzonego sprawozdania finansowego za tenże 2015 rok.

Wobec powyższego Sąd pierwszej instancji uznał, że nie można było uwzględnić powództwa w niniejszej sprawie z uwagi na brak potwierdzonych danych dotyczących stanu finansowego i majątkowego spółdzielni i sposobu podziału majątku spółdzielni pomiędzy dotychczasową i mającą powstać spółdzielnię. Strona powodowa nie podjęła w toku procesu czynności, które mogłyby doprowadzić do pozyskania tych dokumentów i danych, wobec czego Sąd nie miał podstaw do wydania orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni.

Sąd wskazał na orzecznictwo, zgodnie z którym uchwała o podziale spółdzielni niezawierająca zatwierdzonego bilansu i planu podziału nie jest prawnie skuteczna i nie może stać się podstawą do wpisania nowej spółdzielni do Krajowego Rejestru Sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 1992 roku, I CRN 59/92, OSNC 1993/4/65 i uchwała Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 1991 roku, III CZP 68/91, OSNC 1992/3/46). Podjęcie uchwały o podziale, ewentualnie orzeczenie podziału wyrokiem sądu, bez włączenia do tejże uchwały (wyroku) dokumentów w postaci zatwierdzonego bilansu i planu podziału, byłoby prawnie nieskuteczne i nie doprowadziłoby do podziału spółdzielni.

Mając powyższe na uwadze Sąd ocenił, że powództwo w niniejszej sprawie nie mogło zostać uwzględnione ze względu na brak dokumentów, które powinny stanowić integralną część orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Strona powodowa przegrała niniejszą sprawę w całości, zatem na rzecz pozwanej należało zasądzić poniesione przez nią koszty zastępstwa procesowego w wysokości stawki określonej w § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

w sprawie opłat za czynności radców prawnych z 22 października 2015 roku (Dz.U. poz. 1804 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu, wynoszącej 14.400 zł, powiększonej o kwotę 17 zł opłaty skarbowej.

Z wyrokiem tym nie zgodziła się strona powodowa.

Zaskarżyła wyrok w całości zarzucając Sądowi pierwszej instancji:

- naruszenie prawa materialnego – art. 108 § 2 ust. 3 w zw. z art. 108b prawa spółdzielczego poprzez przyjęcie, że dla uwzględnienia powództwa niezbędne jest zatwierdzenie lub przedłożenie oryginałów sprawozdania finansowego oraz planu podziału składników majątkowych oraz praw i zobowiązań spółdzielni, podczas gdy taki obowiązek nie został przewidziany w odniesieniu do orzeczenia sądowego; art. 108b § 4 prawa spółdzielczego poprzez uznanie, że nie zachodzą przesłanki wydania orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia; art. 108b § 2 prawa spółdzielczego poprzez uznanie, że pozwana nie jest odpowiedzialna za złożenie (przygotowanie) dokumentów niezbędnych do wydania orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia o podziale, w sytuacji, gdy strona powodowa nie dysponowała oryginałami takich dokumentów; art. 6 k.c. w sytuacji, gdy strona powodowa zgłosiła stosowne wnioski dowodowe w tym zakresie;

- naruszenie prawa procesowego – art. 232 k.p.c. w zw. z art. 3 k.p.c., w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 6 k.p.c. w sytuacji, gdy strona powodowa złożyła stosowne wnioski dowodowe, których nie wykonała strona pozwana; oryginały dokumentów nie były niezbędne; strona pozwana nie została zobowiązana przez Sąd do złożenia planu podziału oraz zatwierdzonego sprawozdania finansowego spółdzielni za rok 2015 rok; sąd nie dopuścił z urzędu dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu analizy ekonomicznej przedsiębiorstw, finansów i rachunkowości na okoliczność dokonania oceny prawidłowości sprawozdania finansowego oraz przedłożonego odpisu planu podziału oraz korekty bądź przygotowania wskazanych dokumentów; art. 233 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie; art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez błędną i jednostronną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w zakresie dotyczącym dokumentów: planu podziału i sprawozdania finansowego, a także niewyjaśnienie podstawy faktycznej wyroku i zastosowanych przepisów prawa.

Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

- orzeczenie podziału SM (...) w W. poprzez wydzielenie z jej zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej (...), obejmujących członków zamieszkujących lub dysponujących prawami do lokali znajdujących się w budynkach położonych w W. przy ul. (...), ul. (...), ul. (...), ul. (...), ul. (...), ul. (...), Al. (...), Al. (...) – ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2015 r., z uwzględnieniem sprawozdania finansowego za 2015 rok i zgodnie z planem podziału przygotowanym przez poprzedni zarząd spółdzielni oraz przyznanie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) szczegółowo opisanych w apelacji udziałów w prawie użytkowania wieczystego i własności budynków, nieruchomości położonych przy ul. (...) w W.,

przy ul. (...) w W., przy ul. (...) w W., przy ul. (...) w W., przy ul. (...) w W., przy ul. (...) w W., przy Al. (...) w W., przy Al. (...) w W., a także własności 5 nieruchomości lokalowych – użytkowych, położonych przy Al. (...), bliżej opisanych w apelacji, nieruchomości obejmującej wieczyste użytkowanie i własność budynku przy ul. (...) (nieruchomość użytkowa), opisanej bliżej w apelacji, przyznanie nowo powstającej spółdzielni części funduszy pozwanej Spółdzielni stosownie do udziału członków w ich powstaniu, zgodnie z planem podziału z 16 maja 2016 r., przyznanie nowej Spółdzielni części ruchomości stanowiących wyposażenie biura pozwanej Spółdzielni, w proporcji odpowiadającej liczbie członków przechodzących do nowej Spółdzielni, zgodnie z planem z 16 maja 2016 r. oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu za obie instancje ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, zwolnienie powódki od ponoszenia kosztów procesu na podstawie art. 102 k.p.c., a nadto wniosła o zobowiązanie pozwanej do złożenia sprawozdania finansowego za 2015 r., stosownie do wniosku zgłoszonego w pozwie i ponowionego w apelacji, złożenie zmodyfikowanego sprawozdania finansowego za 2015 r., zatwierdzonego w 2017 roku oraz przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność oceny prawidłowości sprawozdania finansowego (w obu wersjach) oraz przedłożonego odpisu planu podziału.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 29 listopada 2018 r. zobowiązał pełnomocnika pozwanej Spółdzielni do złożenia wyciągu z rejestru członków osób uprawnionych do lokali znajdujących się w budynkach przy ul. (...), ul. (...), ul. (...), ul. (...), ul. (...) oraz Al. (...) i Al. (...), a także o ilości, wielkości i przeznaczeniu lokali użytkowych znajdujących się w zasobach, które mają się znaleźć w nowej Spółdzielni i tych, które są wykorzystywane przez pozwaną Spółdzielnię. Dodatkowymi zarządzeniami z dnia 25 i 28 stycznia 2019 r. zobowiązano pełnomocnika pozwanej do złożenia wyciągu z rejestru członków dysponujących prawami do lokali w budynku przy ul. (...), a nadto do przedłożenia informacji o dochodach uzyskiwanych z poszczególnych lokali użytkowych w latach 2015 – 2018 wraz z dokumentami obrazującymi owe dane.

Pełnomocnik pozwanej Spółdzielni złożył żądane dokumenty i zestawienia, a nadto listy osób, które wystąpiły do pozwanej z wnioskiem o niewydziałanie nowej spółdzielni z dotychczasowych zasobów (k. 469, 483-488, 535 - 542), odpis postanowienia (...) W. II z dnia 14 września 2017 r. o umorzeniu postępowania w sprawie podrobienia podpisów (k. 511 – 512, 568 - 569), odpis ekspertyzy grafologicznej zleconej przez Prokuraturę Rejonową W. (...) w sprawie PR6Ds.1592.2016.II. (k. 513 – 531).

Pełnomocnik powoda w piśmie z dnia 24 kwietnia 2019 r. wniósł o dopuszczenie dowodu z odpisu sprawozdania finansowego SM (...) za 2015 r. pobranego z Krajowego Rejestru Sądowego.

Na etapie postępowania apelacyjnego do Sądu Apelacyjnego wpłynęły rezygnacje z Komisji Organizacyjnej U. C. (k. 460) wraz z oświadczeniem o „cofnięciu apelacji” (k. 459), G. Z. (k. 461 – 462) oraz Z. G. (k. 474).

Sąd Apelacyjny na rozprawie w dniu 13 maja 2019 dopuścił dowody ze złożonych dokumentów na okoliczność ich treści oraz przesłanek istotnych w świetle art. 108b prawa spółdzielczego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

(Synteza) Apelacja nie jest zasadna, ale zasadniczo nie z przyczyn wskazanych przez Sąd Okręgowy. Uzupełniony na etapie postępowania apelacyjnego materiał dowodowy oraz jego szczegółowa i krytyczna analiza i weryfikacja, w świetle podstaw relewantnych w świetle art. 108b prawa spółdzielczego, odczytywanych po myśli art. 10 noweli lipcowej do ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z 2017 r. oraz art. 5 k.c., nie pozwalają uznać, że zachodzą podstawy do skutecznego żądania przez stronę powodową podziału pozwanej Spółdzielni (art. 108 b § 1 prawa spółdzielczego). Nadto, żądanie owe narusza interesy członków, którzy pozostawaliby w dotychczasowej spółdzielni (art. 108 b § 3 prawa spółdzielczego).

Cofnięcie apelacji i rezygnacja z członkostwa w Komisji Organizacyjnej w wykonaniu jej członków: C., G. i Z.) nie wywołało zamierzonych skutków prawnych.

I. Artykuł 108b pr. spółdz. wprowadza szczególny tryb podziału spółdzielni, który daje możliwość wydzielenia się grupy członków ze zrzeszenia ogółu członków danej spółdzielni, w odrębną spółdzielnię.

Uruchomienie postępowania w celu dokonania podziału spółdzielni w tym trybie wymaga:

- 1) istnienia wyodrębnionej organizacyjnie jednostki spółdzielni, np. zakładu produkcyjnego, albo nadającej się do wyodrębnienia części majątku spółdzielni, np. budynku, w którym – co do poszczególnych lokali – ustanowiono spółdzielcze prawa do lokali lub ich odrębną własność;
- 2) zwołania członków, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z taką jednostką organizacyjną lub wspomnianą częścią majątku;
- 3) podjęcia większością głosów przez takich członków uchwały o podziale spółdzielni;
- 4) wyboru osób (co najmniej trzech) do reprezentacji takich członków wobec dotychczasowej spółdzielni.

W terminie 3 miesięcy od doręczenia zarządowi uchwały, o której mowa w art. 108b § 1 zdanie pierwsze pr. spółdz., powinny być przeprowadzone obrady walnego zgromadzenia w celu podjęcia zasadniczo pozytywnej uchwały o podziale spółdzielni, spełniającej wymagania określone w art. 108 § 2 pr. spółdz.

Jeżeli przeciwko podziałowi będą jednak przemawiać ważne interesy gospodarcze dotychczasowej spółdzielni lub istotne interesy jej członków, wówczas może być podjęta uchwała negatywna - odmawiająca podziału spółdzielni.

Jak z powyższego wynika, gdy sprawa podziału spółdzielni trafia pod ocenę sądu, bada on przede wszystkim, czy uchwała zainteresowanych członków ma walor wymaganej większości, a w przypadku pozytywnego testu w tym zakresie, czy nie zachodzi druga negatywa przesłanka, w postaci możliwości naruszenia ważnych interesów gospodarczych dotychczasowej spółdzielni lub istotnych interesów jej członków (§ 1 i 3 art. 108b pr. spółdz.)

Przechodząc do oceny tej pierwszej przesłanki, konieczne wymaganej, odnotować należy szczególną koincydencję czasową podjętej uchwały. Zapadła ona 10 marca 2016 r., gdy tymczasem wcześniej – 5 lutego 2015 r. – zapadł wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 60/13 (OTK-A 2015/2/11), opublikowany w dzienniku ustaw w dniu 10 lutego 2015 r. Przesądził on m.in. o niekonstytucyjności dotychczasowego przepisu art. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w zakresie, w jakim przepis ten dopuszczał członkostwo w spółdzielni mieszkaniowej podmiotów, którym nie przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawo odrębnej własności lokalu lub ekspektatywa odrębnej własności lokalu (z art. 64 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Miało to ten skutek, że nowela lipcowa z 2017 r. do ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych ... - Dz.U.2017, poz. 1596) wprowadziła obligatoryjne członkostwo osób fizycznych: którym przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, którym przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, którym przysługuje roszczenie o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, którym przysługuje roszczenie o ustanowienie odrębnej własności lokalu, zwane dalej "ekspektatywą własności" (art. 3 ust. 1 u.s.m. w brzmieniu od 9 września 2017 r.), z tym uzupełnieniem, że członkami spółdzielni są oboje małżonkowie, jeżeli prawo do lokalu przysługuje im wspólnie, albo jeżeli wspólnie ubiegają się o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego albo prawa odrębnej własności lokalu (ust. 2 tego przepisu), a także z odpowiednim stosowaniem (z zastrzeżeniem lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego lub jego ekspektatywy) tego unormowania wobec osób prawnych (art. 3 ust. 3) oraz odpowiednim stosowaniem do osób, którym przysługuje prawo do miejsca postojowego w garażu wielostanowiskowym lub garażu wolnostojącego, o których mowa w art. 17¹⁹, lub do ułamkowego udziału we współwłasności garażu wielostanowiskowego, o którym mowa w art. 27¹ (art. 3 ust. 3³ u.s.m.).

Jednocześnie z dniem 9 września 2017 r. ustawodawca w art. 4 przywoływanej noweli lipcowej do u.s.m. z 2017 r. pozbawił członkostwa osoby, którym w tym dniu nie przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu albo prawo odrębnej własności lokalu oraz którym nie przysługuje roszczenie o ustanowienie prawa odrębnej własności lokalu lub roszczenie o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego.

Z kolei art. 10 wskazanej noweli nakazał, aby do spraw sądowych wszczętych i niezakończonych prawomocnym orzeczeniem przed dniem wejścia w życie tej ustawy, stosować przepisy tej ustawy.

Oznaczało to, w szczególności w świetle ostatniego ze wskazanych przepisów, że Sąd Apelacyjny oceniając przesłankę wymaganej większości, o której mowa w art. 108b § 1 pr. spółdz. musiał na nowo zbadać, czy ta przesłanka jest spełniona w nowych realiach prawnych i dacie rozstrzygnięcia przez sąd. Stąd zażądał danych członkowskich z nieruchomości, których członkowie podjęli uchwałę o podziale spółdzielni.

Z porównania danych z wyciągu z rejestru członków poszczególnych nieruchomości, które miałyby znaleźć się w nowej spółdzielni z listami tych, którzy opowiedzieli się za podziałem, uzyskano wynik, który nie potwierdził, aby za podziałem opowiedziała się wymagana większość, rozumiana i odkodowana w myśl nowych przepisów.

I tak:

W pierwszej kolejności ustalono aktualną liczbę członków, biorąc pod uwagę złożone do akt sprawy listy członków w poszczególnych budynkach (k. 496 – 507, 564 – 565). Następnie ustalono, którzy z aktualnych członków głosowali za uchwałą podziałową, a jeśli tak, czy nie złożyli oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych swojego oświadczenia, czy też oświadczenia, w którym wyrazili brak poparcia dla podziału Spółdzielni.

Przy ustalania aktualnej liczby członków popierających podział spółdzielni nie uwzględniono także członków, których podpisy pod uchwałą podziałową uznano za sfałszowane, a co do których to ustaleń wynikających z opinii grafologicznej złożonej w postępowaniu karnym, strona powodowa zasadniczo nie oponowała, co można uznać, za okoliczność przyznaną (art. 230 k.p.c.) co do tego, że dane osoby ujęte na listach poparcia nałożyły stosownych podpisów.

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 46

Liczba (aktualnych) członków, którzy głosowali za uchwałą: 17

W tym ci, którzy:

- uchylili się od skutków prawnych: k. 128, 131, 132, 133, 134, 135, 136 – 7 osób;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 484 – 3 osoby;

Ostateczna liczba członków wypowiedających się niewątpliwie za podziałem: 7

Członkowie niezidentyfikowani: 1 (k. 13 poz. 42, nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia, czy jest aktualnym członkiem).

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 73

Liczba (aktualnych) członków, którzy głosowali za uchwałą: 29

W tym ci, którzy:

- uchylili się od skutków prawnych: 0;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 544, 568, 569 – 19 osób;

Ostateczna liczba członków niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 10

Członkowie niezidentyfikowani: 1 (k. 14, poz. 24, nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia czy jest aktualnym członkiem).

Nieruchomość przy (...) 8:

Aktualna liczba członków: 67

Liczba (aktualnych) członków, którzy głosowali za uchwałą: 29

W tym ci, który:

- uchylili się od skutków prawnych: 0;
- oświadczyli o braku poparcia: 0;

Ostateczna liczba członków niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 29

Członkowie niezidentyfikowani: 0

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 67

Liczba (aktualnych) członków, którzy głosowali za uchwałą: 27

W tym ci, który:

- uchylili się od skutków prawnych: k. 335, 336, 337 - 3 osoby;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 469 – 7 osób;

Ostateczna liczba członków niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 17

Członkowie niezidentyfikowani: 1 (k. 21, poz. 17, nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia czy jest aktualnym członkiem).

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 76;

Liczba (aktualnych) członków, którzy głosowali za uchwałą: 38;

W tym ci, który:

- uchylili się od skutków prawnych: 0;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 540 – 11 osób;

Ostateczna liczba członków niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 27

Członkowie niezidentyfikowani: 1 (k. 22, poz. 17, nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia czy jest aktualnym członkiem).

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 68

Liczba aktualnych członków, którzy głosowali za uchwałą: 33

W tym ci, który:

- uchylili się od skutków prawnych: 0;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 285, 358, 486, 486v, 488, 539 – 10 osób;

Ostateczna liczba członków niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 23

Członkowie niezidentyfikowani: 1 (k. 11, poz. 43 nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia czy jest aktualnym członkiem).

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 67

Liczba (aktualnych) członków, którzy głosowali za uchwałą: 19

W tym ci, którzy:

- uchylili się od skutków prawnych: k. 330, 332, 334 - 3 osoby;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 143, 282, 284, 329 - 4 osoby;
- podpisy sfalszowane: 529-531 – dalsze 4 osoby (które nie pokrywają się z osobami już uwzględnionymi wyżej);

Ostateczna liczba członków za niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 8

Członkowie niezidentyfikowani: 2 (k. 25, poz. 9, 12, nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia czy jest aktualnym członkiem).

Nieruchomość przy ul. (...):

Aktualna liczba członków: 23

Liczba aktualnych członków, którzy głosowali za uchwałą: 15

W tym ci, którzy:

- uchylili się od skutków prawnych: 0;
- oświadczyli o braku poparcia: k. 568 – 1 osoba;

Ostateczna liczba członków niewątpliwie opowiadających się za podziałem: 14

Członkowie niezidentyfikowani: 0 (k. 14, poz. 24, nieczytelność podpisu/lokalu, stąd brak możliwości potwierdzenia czy jest aktualnym członkiem).

Podsumowując:

Aktualna liczba członków: $46 + 73 + 67 + 67 + 76 + 68 + 67 + 23 = 487$.

Członkowie niewątpliwie opowiadający się za podziałem: $7 + 10 + 29 + 17 + 27 + 23 + 8 + 14 = 135$

Członkowie niezidentyfikowani: $1 + 1 + 0 + 1 + 1 + 1 + 2 + 0 = 7$

Procentowa część członków wyrażających niewątpliwie zgodę na podział: 27,72%

Procentowa część członków wyrażających niewątpliwie wolę podziału i członków niezidentyfikowanych: 29,15%

W obu przypadkach, nie można mówić o wymaganej większości w rozumieniu art. 108 b § 1 prawa spółdzielczego.

Biorąc pod uwagę także głosy osób, które wycofały swoje poparcie lub którzy uchylili się od skutków prawnych swojego oświadczenia woli, a także osoby niezidentyfikowane: $17 + 29 + 29 + 27 + 38 + 33 + 19 + 15 = 205$, procentowy udział głosujących za w stosunku do ogólnej liczby członków nowej spółdzielni, wyniósł 42 %.

A więc także w tej sytuacji zabrakło wymaganej większości, o której mowa w art. 108b § 1 prawa spółdzielczego, rozumianej – co tu należy podkreślić - jako większość bezwzględna tej grupy członków, która ma zamiar utworzyć nową spółdzielnię.

Kończąc ten wątek, podkreślić należy na dwa dalsze aspekty, niewątpliwie istotne, niezależnie od wykazanego braku wymaganej większości odczytywanej po myśli wyżej opisanej:

Po pierwsze, wbrew ocenie Sądu Okręgowego, także do głosów członków, którzy głosują za uchwałą w przedmiocie podziału spółdzielni w trybie art. 108b prawa spółdzielczego, można zastosować odpowiednio przepisy art. 84 i 88 k.c., dotyczące wady oświadczenia woli w postaci błędu co do okoliczności istotnych. Mamy bowiem do czynienia z niewątpliwymi oświadczeniami woli członków, którzy podejmują tę szczególną czynność prawną, jaką jest uchwała żądająca podziału. Jest ona skierowana do zarządu i walnego zgromadzenia spółdzielni macierzystej.

W tej sytuacji, uchylenie się od skutków oświadczenia woli może być podjęte w okresie rocznym od wykrycia błędu, co w realiach sprawy – przyjmując, że rzeczywista wiedza o skutkach takiego podziału ujawniła się w dniu walnego zgromadzenia (15 czerwca 2016 r.) lub bezpośrednio po nim - uchylenie się od skutków oddanego głosu mogło nastąpić do 15 czerwca 2017 r., najpóźniej do końca czerwca 2017 r. i winno być skierowane do spółdzielni macierzystej lub sądu.

To miało miejsce w sprawie w zakresie czasokresu złożonych oświadczeń, natomiast błąd istotny miał miejsce, albowiem uchwała podziałowa (żądaną podziału) z marca 2016 r., nie wskazywała skutków gospodarczych i skutków dla członków, wynikających z zaproponowanego podziału, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia, o których mowa w art. 108b § 3 prawa spółdzielczego.

Biorąc pod uwagę tę liczbę członków, którzy złożyli oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli i uznając, że skutecznie wycofali oni swe poparcie, natomiast uwzględniając w liczbie żądających podziału te osoby, które wycofały poparcie w innym trybie (nie w trybie wskazanych przepisów), liczba głosów za uchwałą podziałową wyniosła ogółem – 179, co stanowi niespełna 37 % ogółu członków nowej spółdzielni.

Po drugie, jak już odnotowano, brak poparcia pozostałej części członków (wycofanie poparcia), ograniczał udział członków zainteresowanych podziałem do liczby nie przekraczającej 30% ogólnej liczby członków, którzy podlegaliby wydzieleniu w ramach nowej spółdzielni.

Jakkolwiek nie można uznać tego ostatniego stanowiska za skuteczne prawnie, uchylenie się od skutków oddanego głosu nie może jednak być całkowicie irrelevantne prawnie, w świetle art. 5 k.c.

Ten ostatni przepis nie pozwala na realizację roszczenia, wbrew zasadom słuszności - dobrym obyczajom. Nie rozwijając szerzej tego wątku, albowiem w sprawie brak w ogóle ustawowej przesłanki żądania podziału w rozumieniu opisanym na wstępie rozważań, można jedynie odnotować, że żądanie podziału, które popiera mniejszość ogólnej liczby członków zamieszkujących w danym zespole budynków (którzy mieliby wydzielić się w ramach nowej spółdzielni), stanowi nadużycie prawa i nie podlega ochronie. Innymi słowy, nawet przy przyjęciu, że w dacie zgłaszania żądania, stanowili oni wg ówczesnych przepisów o członkostwie i ówczesnych danych (jakkolwiek niezwyfikowanych rzeczowo przez Sąd pierwszej instancji), większość, niewątpliwie aktualnie, w nowym stanie prawnym i w dacie orzekania, ich liczba, nawet z uwzględnieniem przypadków wątpliwych, stanowi niespełna 30 %, a z uwzględnieniem tych, którzy wycofali poparcie – 37 %.

II. Niezależnie od wykazanych braków podstaw żądania podziału, omówionych w punkcie pierwszym uzasadnienia, zauważyć należy, że podział lokali użytkowych jakie miałyby przypaść nowej spółdzielni, narusza interesy członków pozostających w „starej” spółdzielni.

Strona powodowa nie zakwestionowała danych o lokalach użytkowych (w ogóle) oraz ich opisu i danych o uzyskiwanych z nich przychodach w ostatnich 3 latach oraz rozdzielenia – przyporządkowania – do nowej i dotychczasowej (pozostalej) spółdzielni. Wynikają z tego zestawienia następujące dane:

	Przychód roczny lokali użytkowych spółdzielni	Przychód roczny lokali użytkowych pozostających w starej spółdzielni	Różnica
2015 r.	517 642,38 zł	130 518,28 zł	387 124,1 zł
2016 r.	456 198,41 zł	132 550,32 zł	323 648,09 zł
2017 r.	564 812,54 zł	195 145,13 zł	369 667,41 zł

Jak z tego wynika, członkowie pozostający w dotychczasowej spółdzielni zostaliby pozbawieniu istotnego wsparcia, wynikającego z przychodów gospodarczych z lokali użytkowych, które w realiach spółdzielni mieszkaniowej są zasadniczo jedynym wsparciem członków (zob. art. 5 ust. 2 u.s.m.). Nowa spółdzielnia przejęłaby bowiem lokale użytkowe, które rocznie przynoszą przychód rzędu 500 000 zł, a lokale użytkowe, które pozostałyby w starej spółdzielni, przynosiłyby przychód rocznie nie przekraczający 200 000 zł.

Zachodziły więc także przesłanki z art. 108b § 3 prawa spółdzielczego, pozwalające na odmowę podziału spółdzielni, jako naruszającą istotne interesy członków tej spółdzielni.

III. Tzw. rezygnacja z członkostwa w Komisji Organizacyjnej trzech osób oraz „cofnięcie apelacji” nie mogły odnieść zamierzonego skutku. Po pierwsze dlatego, że głosy tych osób nie przeważały stanowiska procesowego Komisji Organizacyjnej co do dalszego popierania apelacji. Po drugie, nie niweczyły samej Komisji Organizacyjnej jako uprawnionego podmiotu, albowiem ta nadal zachowywała minimalny 3 – osobowy skład (utrata członkostwa J. S. nie wpływała na jego uprawnienia procesowe w ramach Komisji Organizacyjnej). Po trzecie, samą rezygnację z członkostwa w Komisji Organizacyjnej należało uznać za bezskuteczną, albowiem szczególne umocowanie ustawowe i wynikające z powołania w trybie art. 108 § b prawa spółdzielczego, nie dopuszcza takiej możliwości, a po myśli art. 101 k.c., tylko śmierć lub odwołanie przez uprawnionych członków, mogło pozbawić ich członkostwa w Komisji Organizacyjnej.

IV. Z tych wszystkich względów, a nie tych wskazanych przez Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić apelację w zasadniczej, merytorycznej części.

Natomiast na podstawie art. 386 § 1 i art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił orzeczenie o kosztach procesu i ze względów słuszności odstąpił od obciążania powódki tymi kosztami.

O oddaleniu powództwa ostatecznie i zasadniczo zdecydowała szczególna sytuacja prawna, jaka powstała po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 5 lutego 2015 r. i wejściu w życie noweli lipcowej do u.s.m. z 2017 r. Sama zaś pozwana spółdzielnia nie zachowała się lojalnie i zgodnie z prawem w czasie walnego zgromadzenia w czerwcu 2016 r. Zamiast

bowiem podjąć uchwałę o odmowie uwzględnienia żądania podziału, z powodu naruszenia takim podziałem interesów członków, zastosowano typową obstrukcję, w postaci zaniechania czynności wymaganych przez ustawę. Obie te okoliczności kreowały szczególny przypadek, który pozwalał na zastosowanie w sprawie art. 102 k.p.c. i odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu.

Z tych samych względów zastosowano tę zasadę w postępowaniu apelacyjnym.

Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska Roman Dzięczek Dorota Markiewicz